

Proves d'accés a la universitat

Història de la filosofia

Sèrie 1

Escolliu UNA de les dues opcions (A o B).

OPCIÓ A

[...] les idees de calor i de llum, que rebem del Sol per mitjà del tacte o dels ulls, comunament les considerem *qualitats reals*, existents en el Sol, i que hi són com alguna cosa més que simples poders. Però quan prenem en consideració el Sol, pel que fa a la cera que fon o blanqueja, considerem la tovor o la blancor produïdes en la cera no com a qualitats del Sol, sinó com a efectes dels seus poders. Tot i que, si ho pensem bé, aquestes qualitats de calor i llum, que són percepcions meves quan em sento escalfat o il·luminat pel Sol, no són en el Sol ni més ni menys del que hi són els canvis fets en la cera quan s'estova o es blanqueja per causa seva. Els uns i les altres són igualment poders del Sol, que depenen de les seves qualitats primàries, amb les quals pot, en un cas, alterar la massa, la forma, la textura o el moviment d'algunes de les parts insensibles dels meus ulls, o de les meves mans, i produir d'aquesta manera en mi les idees de llum o de calor; i pot, en l'altre, alterar la massa, la forma, la textura o el moviment de les parts insensibles de la cera, i produir d'aquesta manera en mi les idees distintes de blancor i flacciditat.

John LOCKE. *Assaig sobre l'enteniment humà*, llibre II, capítol VIII

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]
2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text l'expressió i el mot següents:
[1 punt]
 - a) «qualitats reals»
 - b) «poders»

3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons John Locke, de la frase següent del text: «aquestes qualitats de calor i llum [...] no són en el Sol ni més ni menys del que hi són els canvis fets en la cera quan s'estova o es blanqueja per causa seva». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Locke que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]
4. Compareu la concepció de Locke sobre la possibilitat que hi hagi coneixement innat amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.
[2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Si tinc la mà dreta en un recipient d'aigua a 5 °C i l'esquerra en un recipient d'aigua a 40 °C, i després poso totes dues mans en un recipient d'aigua a 25 °C, la sensació que tindrè a la mà dreta em portaria a pensar que l'aigua està calenta, però la que tindrè a la mà esquerra, que l'aigua està freda; però com que l'aigua no pot, alhora, estar calenta i estar freda, això vol dir que *estar calent* i *estar fred* no són propietats que pugui tenir l'aigua.» Responeu d'una manera raonada.
[2 punts]

OPCIÓ B

L'home noble reclama el seu enemic com una cosa pròpia, com una mena de distinció de la seva pròpia persona, no suporta cap altre enemic que aquell en el qual no hi ha res de menyspreable, sinó *moltes coses* respectables. Imaginem-nos, al contrari, «l'enemic» tal com el concep l'home del ressentiment. En això consisteix precisament el seu acte, la seva creació: ell ha concebut «l'enemic pervers», «el pervers» per antonomàsia, i aquest és, de fet, el seu concepte fonamental a partir del qual s'imagina com a imatge invertida i contraposada un «home bo»... que és ell mateix!

En l'home noble s'esdevé exactament el contrari: concep la idea fonamental de «bo» d'una forma prèvia i espontània, és a dir, a partir de la seva pròpia persona, i només a partir d'això es fa una idea d'allò que és «dolent». Aquest concepte de «dolent» d'origen noble i aquella idea de «pervers» sorgida de la bóta de cervesa que és l'odi insaciable —el primer concepte és una creació posterior, una cosa secundària, un color complementari, mentre que el segon concepte és quelcom d'original, el començament, l'*acte* veritable dins la concepció d'una moral dels esclaus— són molt diferents, per bé que ambdós termes, «dolent» i «pervers», es contraposin en aparença a la mateixa idea de «bo». Tanmateix, la idea de «bo» no és la mateixa. Només cal que ens preguntem qui és pròpiament «pervers» en el sentit de la moral del ressentiment. La resposta estricta és aquesta: precisament l'«home bo» de l'altra moral, precisament el noble, el poderós, el dominador, però tenyit d'un altre color, interpretat d'una altra manera i vist d'una altra forma per l'ull verinós del ressentiment.

Friedrich Wilhelm NIETZSCHE. *La genealogia de la moral*, I

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text l'expressió i el mot següents:
[1 punt]
 - a) «home noble»
 - b) «ressentiment»

3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Friedrich Wilhelm Nietzsche, de les afirmacions següents del text: «la idea de “bo” no és la mateixa. Només cal que ens preguntem qui és pròpiament “pervers” en el sentit de la moral del ressentiment. La resposta estricta és aquesta: precisament l’“home bo” de l'altra moral, precisament el noble [...]» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Nietzsche que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]

4. Compareu la concepció de Nietzsche sobre la relació entre els nostres conceptes i el món o, més en general, sobre el coneixement, amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.
[2 punts]

5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Si dues persones mantenen principis morals diferents, aleshores, com a mínim, una d'elles està equivocada.» Responeu d'una manera raonada.
[2 punts]

Institut
d'Estudis
Catalans

L'Institut d'Estudis Catalans ha tingut cura de la correcció lingüística i de l'edició d'aquesta prova d'accés

Proves d'accés a la universitat

Història de la filosofia

Sèrie 5

Escolliu UNA de les dues opcions (A o B).

OPCIÓ A

Per tant, he de rebutjar tots els dubtes d'aquests dies passats considerant-los hiperbòlics i ridículs, especialment aquella incertesa tan general referent al somni, que no podia distingir de la vetlla: ja que ara hi trobo una diferència molt gran, i és que la nostra memòria mai no pot lligar i unir els nostres somnis els uns amb els altres i amb tot el continu de la nostra vida, tal com ho sol fer unint les coses que esdevenen quan estem desperts. En efecte, si quan estic despert tot de sobte se m'aparegués i em desaparegués algú, com passa amb les imatges que veig dormint, de manera que no pugués adonar-me ni d'on ve ni a on va, amb raó el consideraria un espectre o un fantasma format en el meu cervell com els que s'hi formen quan dormo, i no pas una persona de veritat. Però quan percebo coses que sé distintament d'on vénen i on són, i quan se m'apareixen, i puc lligar sense interrupció la sensació actual amb la resta de la meva vida, estic completament segur que les he percebut estant despert i no en somnis. I no he de dubtar de cap manera de la veritat d'aquestes coses, si després d'haver apellat a tots els meus sentits, a la meva memòria i al meu enteniment per a examinar-les, cap d'ells no m'ha informat de res que estigui en contradicció amb cap dels altres. I és que del fet que Déu no enganya, se'n segueix necessàriament que en això no estic enganyat. Però com que la necessitat dels afers pràctics ens obliga sovint a prendre decisions abans d'haver tingut temps d'examinar-los curosament, s'ha d'admetre que la vida humana sovint és susceptible d'errar en coses particulars [...].

René DESCARTES. *Meditacions metafísiques*, VI

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]
2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:
[1 punt]
 - a) «hiperbòlics»
 - b) «contradicció»

3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i les raons de René Descartes per a afirmar-la en aquest punt de les *Meditacions metafísiques* (al final de la meditació VI): «Però com que la necessitat dels afers pràctics ens obliga sovint a prendre decisions abans d’haver tingut temps d’examinar-los curosament, s’ha d’admetre que la vida humana sovint és susceptible d’errar en coses particulars.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)

[3 punts]

4. Compareu la concepció de Descartes sobre la relació entre cos i ment (o ànima) amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d’un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.

[2 punts]

5. Expliqueu si esteu d’acord o en desacord amb l’afirmació següent: «Sabem que les taules i les cadires estan fetes d’electrons, protons i neutrons, que són partícules que no podem veure; per tant, el fonament per al nostre coneixement d’aquestes entitats no és en els sentits, sinó en la raó, que ens permet fer raonaments que justifiquen la nostra creença que aquestes partícules subatòmiques existeixen.» Responen d’una manera raonada.

[2 punts]

OPCIÓ B

No hi ha cap sistema moral dins el qual no sorgeixin casos inequívocs de conflicte entre obligacions. Aquestes són les autèntiques dificultats, els punts espinosos tant de la teoria ètica com de la direcció reflexiva de la conducta personal. Se superen a la pràctica, amb major o menor èxit, segons la intel·ligència i la virtut de cada individu; però el que no es pot pretendre és que aquell que posseeix un estàndard últim al qual es puguin referir els conflictes de drets i de deures sigui el menys qualificat per a resoldre’ls. Si la utilitat és la font última de les obligacions morals, la utilitat es pot invocar per a decidir entre elles quan les seves exigències són incompatibles. Encara que l’aplicació de l’estàndard pugui resultar difícil, és millor que no tenir-ne cap en absolut. En canvi, en els altres sistemes, en què les lleis morals reclamen totes una autoritat independent, no hi pot haver cap àrbitre legitimat per a fer de mitjancer entre elles; la pretensió que una preval sobre les altres es basa en poca cosa més que sofisteria, i llevat que es determinin, com fan normalment, per la influència no reconeguda de consideracions d’utilitat, només ofereixen camp lliure a l’acció de desitjos i interessos personals.

John Stuart MILL. *L'utilitarisme*, capítol II

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.

[2 punts]

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents:
[1 punt]
a) «drets»
b) «consideracions d'utilitat»
3. Expliqueu el sentit i la justificació, segons John Stuart Mill, de la frase següent del text: «Si la utilitat és la font última de les obligacions morals, la utilitat es pot invocar per a decidir entre elles quan les seves exigències són incompatibles.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Mill que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]
4. Compareu la concepció de Mill sobre els límits del poder polític amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.
[2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «És una norma moral ben establerta que una persona ha de complir allò que ha promès; per tant, si fa anys vaig prometre solemnement al meu amic que el dia que es casés jo aniria al seu casament, hi he d'anar encara que ara em trobi a l'altra punta del món i assistir al seu casament vulgui dir gastar els pocs diners que tinc i que em fan falta per a tenir cura dels meus fills.» Responneu d'una manera raonada.
[2 punts]

Institut
d'Estudis
Catalans

L'Institut d'Estudis Catalans ha tingut cura de la correcció lingüística i de l'edició d'aquesta prova d'accés